

צו

לכאורה יש לומר, שהטעם שרש"י שינה מלשון התו"כ, "כל שבעת ימי המלואים ה' משה משמש בכהונה (גדול) לה", וכתב, "שמש בחלוק לבן", הוא לפי שלדעת רש"י בפירושו עה"ת לא שימש משה בתור כהן (אף בשבעת ימי המלואים), וכל שמושו ה' בתור הוראת שעה ע"פ ציווי.

דהנה זה ששימש משה בז' ימי המלואים יש לפרש בשני אופנים: א) שבו' ימי המלואים ה' משה כהן (גדול), אלא שע"פ ציווי ה' לא שימש בבגדי כהונה גדולה כ"א בבגד מיוחד (לבן). ב) שלא ה' בזה גדר כהונה (גדולה) כלל, ואין זה אלא הוראת שעה.

ובדעת רש"י בפי' עה"ת — השימש משה בכהונה בכלל — הנה בפירושו עה"ת הביא (בפ' שמות עה"פ, ויחר ארץ) — "ר"י בן קרחא אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם וזה לא נאמר בו רושם כו' א"ל ר' יוסי אף כזו נאמר בו רושם הלא אהרן אחיך הלוי שה' עתיד להיות לוי ולא כהן והכהונה הייתי אומר לצאת ממך מעתה לא יהי' כן אלא הוא יהי' כהן ואתה הלוי שנאמר ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבת הלוי".

ועפ"ז לפי ב' הדעות לא ה' משה כהן — לריב"ק מעיקרא לא ה' עתיד

א. בפרשתנו עה"פ, ויקטר המזבחה" כותב רש"י: "משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן".

והנה לפי פשוטו כוונת רש"י לפרש ענין עשיית משה כל עבודות הללו, ו—מבאר, שזהו לפי שכל שבעת ימי המלואים שמש בכהונה, וכמ"ש במפרשים. אבל לפ"ז צריך ביאור למה מפרש רש"י רק את הפרט (הטפל) באיזה בגדים שימש, ואינו מזכיר גוף וכלל הענין שכל ז' הימים שימש בכהונה, וכדאיתא בתו"כ: "כל שבעת ימי המלואים ה' משה משמש בכהונה גדולה".

[פרט זה שמשש "בחלוק לבן" הובא בגמ' ליישב שאלה אחרת — במה שימש משה בז' ימי המלואים, אבל לכאורה עיקר כוונת רש"י לפרש עצם הדבר שעשה את כל העבודות בכל ז' ימי המלואים].

(1) ת, כח.

(2) ראה רא"ם, גר"א ועוד כאן (ושם — גם שקרית מה שלא פרש"י ענין זה בפסוקים הקודמים).

(3) פרשתנו ת, טו. וראה גם שם, כט.

(4) ע"ז לד, א. תענית יא, טע"ב.

(5) ובירושלמי יומא פ"א ה"א: "פשט הוא לן

שבחלוק לבן שימש משה בכהונה גדולה. ובויק"ר (פ"א, ו) "שבחלוק לבן שימש משה כל שבעת ימי המלואים". ועד"ז בפסיקתא דר"כ (ופסיקתא רבתי)

פ' פרה, "פשוט הוא לן שבחלוק לבן שמש משה במדבר" [ובירושלמי שם (ועד"ז בפסיקתא דר"כ,

פס"ר ויק"ר שם) ממשיך ומביא רא"י, א"ר תנחום כו' ותני לה כל שבעת ימי המלואים ה' משה משמש

בכהונה גדולה כו"ו]. וכיה ביליש תהלים רמז תתנב בסופו. ובמדרש תהלים סוף מזמור צט: בחלוק לבן

שמש משה בכהונה גדולה כל שבעת ימי המלואים.

(6) כי "עדיין לא נתקדשו בגדי כהונה" (תנ"ח)

במה — ע"ז שם. וראה גם תנ"ח מאי — חגיגה ו, ב.

— אבל לכאורה אין לומר זה בפרש"י עה"ת — שלא הובא בו זה.

(7) ד, יד.

(8) דה"א כג, יד.

אלא¹⁵ שדעת רש"י היא דזה ששימש משה ב' ימי המלואים לא ה' משום דין כהונה אלא ענין של "שימוש" בלבד, ולכן מה שאכל מבשר איל המלואים נחשב כזר האוכל.

ויש לומר דלשיטתו¹⁶ אזיל, דגם בפי' רושו לש"ס ס"ל לרש"י שעבודתו של משה ב' ימי המלואים אינה נחשבת כ- שימוש "בכהונה":

בגמ' זבחים שם מסיק¹⁷, "כתנאי (אם משה כהן הי'?) ויחר אף ה' במשה ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שב- תורה נאמר בו רושם וזה לא נאמר בו רושם רש"י בן יוחי אומר אף זה נאמר בו רושם שנאמר הלא אהרן אחיך הלוי והלא כהן הוא הכי קאמר אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשיו הוא כהן ואתה לוי וחכמים אומרים לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלואים בלבד ויש אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה שנאמר¹⁸ ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבת הלוי ואומר¹⁹ משה ו- אהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו".

ופרש"י בד"ה ויש אומרים "לא פסקה כהונה אלא מזרעו אבל הוא כל ימיו כהן ה' ורב דאמר כיש אומרים".

וצריך ביאור, הרי הוכחת רב ש"משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים" היא מהכתובי²⁰, "מאיל המלואים למשה ה' למנה" שנאמר בשבעת ימי המלואים, וא"כ למה הוצרך רש"י²¹ לומר "רב ד-

להיות כהן" (ולכן אין לומר ד"ויחר אף" זה עשה רושם), ולר"י אם שהכהונה היתה אמורה לצאת ממשה, אבל ניטלה ממנו²².

ולכן לא כתב רש"י כאן שבכל שבעת ימי המלואים שמש משה בכהונה (גדו- לה) כי לדעת רש"י לא ה' שימשו ב- גדר דכהונה (גדולה) כ"א הוראת שעה בתור שליח ה' לחנך את אהרן ובניו ל- עבודת המשכן.

ב. עפ"ז יובן בפשטות מה שבפ' אמור עה"פ²³, "לחם אלקי מקדשי ה- קדשים ומן הקדשים יאכל" פרש"י, ומן הקדשים יאכל" - "אלו קדשים קלים ואם נאמרו קדשי הקדשים למה נאמרו קדשים קלים אם לא נאמר הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל בעל מום שמצינו שהותרו לזר שאכל משה בשר המלואים כו' (ומסיים) כך מפורש בזבחים²⁴".

והקשו המפרשים²⁵, מדוע נקט רש"י שהיתר קדשי קדשים לזר ה' באכילת משה ב' ימי המלואים, הלא מה ש"כך מפורש בזבחים" הוא רק לפי הקס"ד שם בגמ', שמפרש כן הברייתא, ומקשה מזה אדעת רב שס"ל ש"משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים ה' שנאמר²⁶ מאיל המלואים למשה ה' למנה": אבל רב ששת תירץ שהכוונה ב"קדשי קדשים" . הותרו לזר" היא למה שהותרו "בבמה לזר".

(9) ראה משכיל לדוד בפרש"י שמות שם.

(10) וראה נח"י לפרש"י שמות שם.

(11) כא, כב.

(12) קא, סע"ב.

(13) ראה רא"ם, צידה לדרך, דברי דוד (להט"ז)

ועוד - לפרש"י שם. קרבן אהרן לתרי"ב אמור שם.

(14) פרשתנו ח, כט.

(15) וראה מה שתי' בנחלת יעקב, גר"א, צדה

לדרך ועוד - לפרש"י שם.

(16) קב, א.

(17) ל' רש"י שם.

(18) תהלים צט, ו.

(19) ואף שבגמ' שם איתא, "כתנאי, אין מוכרח

לומר שקאי רק על התנאים שבסוף הברייתא כ"א

שעצם השימוש הוא ע"פ הדבור, שלא
הי' בזה גדר כהונה²⁵.

ג. אבל דוחק לפרש כן שיטת רש"י
בפירושו על התורה, כי:

(א) ב'פ' תצוה בציווי ע"ד התנופה
דאיל המלואים פרש"י²⁶, "שניהם עסוקים
בתנופה הבעלים והכהן, הא כיצד? כהן
מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף ובוזה
היו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן"²⁷, הרי
שלפרש"י הי' משה הכהן²⁸.

(ב) ב'פ' פקודי²⁹ כתב רש"י, "יום שמיני
למלואים הושוו כולם לכהונה ותרגומו

אמר כיש אומרים" (דס"ל שכל ימיו הי'
משה כהן), הרי מצי לאוקמי גם שס"ל
כחכמים ד, "לא נתכהן . . אלא שבעת ימי
המלואים", והיינו שבאותו ז' הימים כהן
גדול הי' ולפיכך הי' חולק בקדשי שמים
מאיל המלואים (וזהו כוונת רב שמש
רבינו כהן הי')³⁰.

אך ע"פ הנ"ל י"ל, שלדעת רש"י,
את"ל דלא נתכהן משה אלא לשבעת ימי
המלואים בלבד כחכמים, הרי אין זה
גדר כהונה, אלא ענין של שמוש בהו'
ראת שעה בלבד (ולשון "נתכהן" הוא שם
המושאל. ודוחק קצת), ולכן לא מצי
אוקמי דרב ס"ל כחכמים³¹, כי רב הלא
ברור אמר ש, "משה רבינו כהן גדול" ו'
לא שהי' רק משמש בכהונה (וכיו"ב).
ועכצ"ל שס"ל כ"א ד, "לא פסקה כהונה
אלא מזרעו (של משה) אבל הוא כל ימיו
כהן הי'".

וכן יש לדייק מלשון רש"י במס'
ע"ז³²: בשאלת הש"ס שם, "במה שימש
משה כל שבעת ימי המלואים", כתב
רש"י, "לא נשתמש בבגדי כהונה דכתיב³³
ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך והוא
הי' זר אצלן ועל פי הדבור שמש ולא
הוזכרו בגדים". דמלשון רש"י, "ולא הוז'
כרו בגדים", ולא "בלא בגדים" וכיו"ב)
משמע דהא שעל פי הדבור שמש הוא
לא (רק) לפרש שמטעם זה הי' יכול ל'
שמש בלא בגדי כהונה, אלא³⁴ לדייק,

הראב"ד (ע"ז שם), "וא"כ משה במה שימש מי
משתי ב' מחוסר בגדים כי היכא דאשתרי לי'
זרות, או דילמא לדידי' נמי הו' לי' בגדי כהונה"
(ומהמשך פירושו בדברי הגמ' משמע קצת, דס"ל
דה'חלוק לבו' הוי לי' כבגדי כהונה. וכן משמע
בשרית הרשב"א ח"א סמ"ב. ועצ"ע).

(25) וראה גם פרש"י תענית יא, סע"ב ד"ה
במה שימש משה, "דאילו באהרן כתיב בגדי כהונה
דכתיב³⁵ והלבשתם שבשעה שהי' משה עובד אהרן
הי' לבוש בגדי כהונה ועבודה דמשה גזירת הכחוב
הוא ובגדי כהונה לא מצינו בו כו".

(26) כט, כד.

(27) משא"כ לפני' (שם, כב), "לכך אני מצריכו
החזה להיות לו לעובד העבודה למנה וזה משה
שמש במלואים והשאר אכלו אהרן ובניו שהם
בעלים כמפורש בענין", ולא פירש שמש כהן.

(28) ולשון רש"י, "ובזה היו אהרן ובניו בעלים
ומשה כהן" אין הכוונה שלא הי' משה כהן ורק לדין
זה דתנופה נחשב משה כהן, אלא קאי בעיקר ע"ז,
ש, אהרן ובניו בעלים".

(29) מ, לא.

(*) וידועה השקו"ט אם הפירוש לתענית הוא
מרש"י (ראה שד"ח (קה"ת) כרך ט' כללי הפוסקים
סי"ח אות ג. ושי"ג).

(**) תצוה כט, ח. ולכאורה צ"ל, והלבשת³⁶ —
שם, ה.

(אף שדוחק קצת) גם דעת ריב"ק ורשב"י (שלדעתם
לא הי' כהן — ראה לעיל ס"א. וראה לקמן סי"ג).

(20) ראה חזא"ג מהרש"א ויד דוד לזבחים שם.
(21) וראה פרש"י שם ד"ה לא נתכהן משה
(בדעת חכמים), ולא פסקו לו כהונה מעולם".

(22) לד, א.

(23) תצוה כח, ב.

(24) לכאורה י"ל שזהו תוכן ב' האופנים בפ'

בכהן, כ"א כפי' רש"י עה"פ³³, "לקדשו לכהנו ליי" – "לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים שיהא כהן ליי"ו³⁴, וע"ד ה"הלכה³⁵, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והו' להו זרים".

ובז' ימי המלואים, כשלא הי' עדיין משכן בשלימות, דעיקר הקמתו והעבודה בו היו משמיני למלואים (ר"ח ניסן) ו- אילך³⁶, אפשר לדחוק עכ"פ, שאז גם חלוק לבן אפשר שהוא בגד מתאים לה- משכן דאז³⁷, אבל איך יתכן לומר שכל הל"ט שנה, שמשנה הי' כהן גדול הי' זה בלי בגדי כהונה?!

ואכן בתוס' ³⁸ כתבו ד"למ"ד . . משה רבינו ע"ה כ"ג הי' ונשתמש בכהונה גדול לה מ' ³⁹ שנה . . לשון כהונה גדולה משמע בח' בגדים ככ"ג".

ה. ויש לבאר זה בהקדים דברי ה- תר"כ בפ' אחרי עה"פ⁴⁰, "דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש" –

(33) תצוה כה, ג.

(34) ראה בארוכה לקר"ש שם ע' 171 ואילך.

(35) סנהדרין פג, סע"ב (וראה פרש"י שם "ש- ע"י בגדים הו'א כהונה"). רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"ד.

(36) וראה בארוכה לקר"ש חל"א ע' 220 ואילך, בגדר המשכן בשבעת ימי המלואים – לפי שיטת רש"י.

(37) בפ"י הר"י מאורלייניש בתוס' ע"ז שם הי' המשכן בז' ימי המלואים בגדר במה, ואין בגדי כהונה בכמה (זבחים ק"ג, רע"א במשנה) ואין כהן בכלל בכמה (זבחים שם, הובא בפרש"י כאן – זבחים קא, סע"ב). אבל בתוס' רב אלחנן ע"ז שם (רשב"א ותוס' שאנץ שם. שטמ"ק בכורות ד, ב) כתבו (גם מטעם זה) דעדיף מבמה.

(38) ע"ז שם.

(39) ראה לעיל הערה 31.

(40) טז, ב.

ויקדשון מני' בו ביום קדש משה עמהם", ומשמע שכהונת משה הי' שווה לכהונת אהרן (עכ"פ בשמיני למלואים).

ג) בפרש"י הנ"ל לפ' שמות בענין המחלוקת דריב"ק ור"י אם אותו חרון אף עשה רועם – מזה שהביא רש"י ב- דברי ר"י הרא"י מהכתוב "בניו יקראו על שבט הלוי" משמע דכוונתו שמשנה עצמו הי' כהן כל ימי חייו ורק מזרעו של משה פסקה הכהונה³¹, וזהו רועם החרון אף

[ואולי גם בדעת ריב"ק יל"פ דמלכת- חילה ניתנה כהונה רק לו בלבד ולא לזרעו (אבל חידוש גדול הוא – והו"ל לפרש), ולכן לא נחשב זה רועם של חרון אף. ועוד דמפורש בכ"מ במד- רש"י³² בשם ריב"ק דמשה שימש בכהו- נה גדולה כל מ' שנה³³ ואין בזה סתירה לפש"מ].

ולכן נראה יותר, דלשיטת רש"י ב- פש"י³⁴ הי' "כהן"³², ומ"ש רש"י "משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן" (וכן לא כתב "בכהונה גדולה"), כי לדעתו כל ל"ט שנה הי' משה כהן גדול, אלא שבשבעת ימי המלואים, שימש ב- חלוק לבן, ולא כאהרן ובניו ששמשו בכגדי כהונה.

ד. אבל לפי זה צריך להבין לאידך גיסא: הרי בגדי כהונה אינם דבר נוסף

(30) וכן פ"י בהגהת חק נתן זבחים שם (נדפס באסיפת זקנים לזבחים).

(31) פסיקתא דריב"ק ופסיקתא רבתי שם. ויקר' שם. מדרש תהלים שם (הובא גם במדרש הגדול שמות שם. פרשתו ח, טו).

(31) כ"ה במקומות שבהערה הקודמת. וצ"ע – דליט הי'.

(32) ראה גם לקר"ש ח"ז ע' 175.

ומקדש – בית לה', לא כמו שהי' לפני⁴¹ שהיו מקריבים בבמה בכל מקום: ואילו ענין הב', שנועדתי לך שם" (מקום מיועד לדיבור ה'), כבר הי' לפני הקמת המשכן, באהלו של משה, כמ"ש⁴², "ומשה יקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אוהל מועד והי' כל מבקש ה' יצא אל אוהל מועד", "והי' כבוא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האוהל ודבר עם משה", "ודבר ה' אל משה פנים אל פנים גו", ושב אל המחנה". והיינו ש"אוהל מועד" הי' לפני הקמת המשכן, ב"אהלו של משה", שבו הי' הקב"ה מדבר עם משה ומלמדו תורה⁴³. אלא ש"הדבר הזה נהג מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר... ומשהוקם (המשכן) לא נדבר עמו עוד אלא מאוהל מועד"⁴⁴.

והנה ענינו של משה הוא שעל ידו היא מסירת דבר ה' (התורה) לישראל, והוא תמיד מוכן לדבור ה'⁴⁵, וא"כ עיקר ענינו של המשכן ביחס למשה הוא מה שהוא "אוהל מועד", "ונועדתי לך שם", ולכן י"ל דכמו שהי' באהלו של משה, שלא הוצרך לבגדים מיוחדים לשמוע "את כל אשר אצוה אותך", כן הוא ב"אוהל מועד שבמשכן, שהכניסה בשביל לשמוע דבר ה', אינה צריכה בגדים מיוחדים, בגדי כהן (כה"ג)⁴⁶, כי זהו ענינו

"אחרי באל יבוא ואין משה בכל יבוא", ופי' הראב"ד⁴⁷, "ואין משה בכל יבא בכל עת שהרי משה תמיד הי' נכנס לפני ו- לפנים לשמוע הדיבור מבין שני הכרוכים⁴⁸", ולא מצינו שיצטרך משה ללבוש בגדי כהונה בכדי ליכנס לפני ולפנים "לשמוע הדיבור"⁴⁹.

והביאור בזה:

במשכן מצינו שני ענינים: א) כה- מקדש – "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"⁵⁰, מקום עבודת⁵¹ הכהנים. ב) "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרוכים אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל"⁵², וזהו "אוהל מועד", מקום המיועד לדיבור עם משה⁵³.

והנה ענין הא' נתחדש במשכן, שאז נצטוו⁵⁴, "ועשו לי מקדש", לעשות משכן

(41) ראה עדי"ן גם מדרש הגדול ר"פ אחרי.

(42) בצפצפי עה"ת אחרי שם כ' על דברי ה- ראב"ד "חס ושלום רק בהיכל ושלא לצורך עבודה אסור כהן ומשה רבינו מותר". אבל להעיר שגם בנוגע לאהרן איתא במדרש (ויק' פכ"א, ז. וראה רד"ל שם. שמו"ר פלי"ח, י ובמפרשים שם) ככל שעה שהוא רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס בסדר הזה. וראה תו"ש תצוה (הנסמן בשו"ג לצפצפי שם) פכ"ט אות קמו. ועוד.

(43) ומ"ש רש"י בר"פ ויקרא "הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין", ד"משה הי' נכנס למשכן וכיון שבא בתוך הפתח קול יורד מן השמים לבין הכרוכים ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד" (פרש"י תרומה כה, כב) – י"ל דהא והא הוי, אלא שבפשש"מ נקט אחד מהם, אהל מועד, כיון שאין הכרח ליכנס לקד"ק. ודוחק (וראה תו"ש שם. וש"נ).

(44) ל' הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה.

(45) ראה רמב"ם בספר המצות מ"ע כ'.

(46) תרומה כה, כב.

(47) ראה רמב"ן ר"פ תרומה.

(48) תרומה כה, ח.

(49) תשא לג, ז ואילך.

(50) ראה פרש"י שם, ז "בית ועד למבקשי תורה".

(51) פרש"י שם, יא.

(52) ראה בהעלותך יב, ד ובפרש"י. וראה גם

רש"י שם ט, ז.

(53) כי גם את"ל שהטעם לזה שבעבודת פנים צריכים בגדים מיוחדים, בגדי לבן, י"ל שהוא מצד קדושת המקום, דמקום קה"ק בעי בגדי לבן, ולא דהוי חובת העבודה (ראה בארוכה בזה לקו"ש חכ"ב

של משה שהוא מוכן לזה תמיד^{53*}.

אבל, מזה שמשה הוא שחינך את ה' כהנים לעבודתם במשכן, וכן משה חנך את המשכן שיהי' מוכן וראוי להקרבה בו, משמע, שגם ענין ה' שבמשכן (ש' הוא מקום העבודה) שייך למשה, אבל להיותו, "טרוד בשכינה"⁵⁴ לא הי' טרוד בשירות דכהונה.

ו. והנה יש מקום לעיון, אם גדר ה' עבודה (השמוש דכהונה) דמשה במשכן הוא ענין בפ"ע, או שהוא חלק מהענין ד"ונועדתי" שהי' במשה, ואינו ענין בפ"ע. וי"ל שתלוי אם, "ונועדתי" נעשה לחלק בלתי נפרד מגוף המשכן, או – כיון שגדר "אהל מועד" ע"ש "ונועדתי" לך שם" הי' גם לפני הקמת המשכן (ב' אהלו של משה), ולאידך בבתי מקדשות (מקדש ראשון ושני) לא נאמר שענינם הוא, "ונועדתי לך שם"^{54*} שעל ידם בא דבר ה' אל הנביא⁵⁵ [שבתנאי הנבואה

ע' 94:5) – י"ל דזה שייך רק בכניסה דכה"ג לקה"ק, שזהו מקום עבודתו, אבל לא בשייכות לכניסת משה, שאצלו הוא מקום של "ונועדתי". ועצ"ע. ולהעיר מאו"ח תצוה (כח, ב) דבגדי כהונה ענינם הוא רק לכבוד ולתפארת לאהרן ובניו. וראה בית האוצר מערכת בגדי כהונה (כלל ייד).

^{53*} להעיר מאו"ח אחרי (כרך א) ע' רפה"ו.

⁵⁴ זבחים שם (קא, ב).

^{54*} להעיר משרית חת"ס ייד' סרל"ו.

⁵⁵ השאלה באו"ח (שצ"ל במקדש ו"הנשאל

פניו כלפי שכינה", פניו לפני הארון כו" (יומא עג, א. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"א)), הוא תנאי בשאלת או"ח, ואין לומר ביחס לזה שהוא מקום שעל ידה נעשה "ונועדתי", ציווי ה' לבניי בדת, ובפרט שאין שואלין באו"ח אלא לדברי הרשות וכיו"ב ולא בהוראות של הלכה (ראה רש"י עירובין מה, א ד"ה הרי). – וראה לקו"ש חל"א ע' 160 הערה 31 ובשו"ג שם.

וכן הא דב"ד יושבין בלשכת הגזית (משנה

מצינו רק שהיא בארץ ישראל דוקא⁵⁶, אבל לא שהיא מוגבלת למקדש (עזרה וקד"ק) – ומפורש בכמה נביאים ששרתה עליהם נבואה מחוץ למקדש, לכן גם במשכן הם גדרים שונים⁵⁷: א) משכן שהוא לעבודת ה' בו, ב) בתור "אהל מועד" – שבו שומע משה דבר ה' אל ישראל⁵⁸.

ועפ"ז י"ל שלכו"ע הי' משה בקדושת כה"ג בכל משך הארבעים שנה, והשקו"ט

סנהדרין פו, ב. מדות בסופה. ועוד) ומשם הוראה יוצאת לכל ישראל, פשיטא דאין לומר ע"ז שהוא המקום ד"ונועדתי" שהקב"ה מדבר עם בני". ועוד י"ל דזה אינו מדיני וגדרי ביהמ"ק, אלא דין בסנהדרין, כי סנהדרי גדולה צריכה להיות סמוכה לשכינה כמו שלמים מ"ולא תעלה במעלות על מזבחי" (יתרו כ, כג) וסמוך לו (משפטים כא, א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם", מכאן שסנהדרין גדולה צ"ל אצל מזבח (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. וראה מכילתא ס"פ יתרו. משפטים כא, יד. פרש"י ר"פ משפטים). אבל להעיר (ועיקר) דלשכת הגזית הי' חצ"י בקדוש וחצ"י בחול והסנהדרין ישבו בחצ"י של חול (ראה יומא כה, א).

⁵⁶ מכילתא בתחילתה. ספרי שופטים יח, טו וברמב"ן שם.

⁵⁷ להעיר מהשקו"ט בכמה עניני קדושה אם יש לקדושה קלה אצל קדושה חמורה: אם יש בקדושת כהן מקדושת לוי, בקדושת כה"ג מקדושת כהן הדיוט. ועוד – ראה צפע"נ מהד"ת (צא, סע"ב ואילך). צפע"נ על התורה ר"פ קרח. ועוד.

⁵⁸ לכאורה י"ל שתלוי בב' הדעות בפרש"י (תצוה כט, מב) אם, מעל מזבח הנחשת הי' הקב"ה מדבר עם משה משהוקם המשכן, וי"א מעל הכפורת כמו שנאמר ודברתי אתך מעל הכפורת, דלפי דיעה הא' מובן דשייך לענין העבודה שהיא על המזבח. אבל להעיר שגם בארון ישנה הוי' על בין הבדים וי"א שצריך שיגע בכפורת (ירושלמי יומא פ"ה ה"ד).

(*) אבל להעיר מלקו"ש חל"א ע' 152.

הוא מקבל התורה מעת מ"ת בהר סיני, וגם בז' ימי המלואים ששימש משה, ה' זה פרט בכללות ענינו, מקבל דבר ה' מאת הקב"ה, ולכן כ' רש"י ש"משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן", ולא כבתור"כ ששימש בכהונה גדולה (אף שהזכיר כבר לפניו שלענין העבודה בז' ימי המלואים היו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן), כי במשה ה' זה רק בגדר שמוש, ולא ענין בפ"ע – כה"ג*⁶¹.

ועפ"ז יש לבאר הא דכתב רש"י בפ' אמור דאכילת משה קד"ק נחשבת אכילת זר, כי כיון שעבודתו גם בז' ימי המלו-אים היתה מצד קבלת התורה שלו, שהוא מובדל (ולמעלה יותר) מענין הכהונה (גדולה)⁶², לכן נחשבת אכילתו כזרי⁶³.

ז. ההוראה מזה בעבודת כאו"א:

כל עניני התורה הם נצחיים – כ-הוראה⁶⁴. ומזה מובן, שגם הנ"ל בנוגע למשה, שעיקר מעלתו היא בענין התורה ולשמוע דבר ה', שייך לבניו [ז', אף שמי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת ל-השיג אפילו חלק אחד מני אלף ממד-ריגת . . רעיא מהימנא מ"מ הרי אפס

אם משה ה' כה"ג כל ארבעים שנה היא רק אם ה' זה בתור ענין בפ"ע או שהוא חלק מענינו בתור מקבל התורה מ-הקב"ה:

לדעת ה"א"י⁶⁵ שלא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה, ה' בו קדושת כה"ג בתור ענין בפ"ע, ולכן רב דאמר "משה רבינו כה"ג וחולק בקדשי שמים ה' צ"ל דס"ל כיש אומרים שה' בו קדושת כה"ג בפ"ע, ובמילא אם רצה משה לי-כנס לשרת ולעבוד עבודת (כה"ג) ה' עליו ללבוש בגדי כהונה⁶⁶, וכמ"ש ב-תוס' הנ"ל, שלמ"ד זה בזבחים דמשה רבינו ע"ה כה"ג ה' ונשתמש בכהונה גדולה מ' שנה ה' זה בח' בגדי כה"ג, וכנ"ל.

אבל להדיעה שס"ל שלא נתכהן משה אלא בז' ימי המלואים בלבד, הכוונה שרק אז ה' משמש בכהונה בפועל, אבל כל המ' שנה ה' הכהונה שבו חלק מ-ענינו בתור מקבל התורה מפי ה', וב-מילא גם אם ה' נכנס לצורך עבודה לא ה' צריך ללבוש בגדי כהונה, כי תמיד ה' מוכן לשמוע דבר ה' ובמילא שמושו בתור כהן אינו ענין בפ"ע, אלא חלק מ"ונועדתי" שבמשכן.

ועפ"ז יש לומר, שלשיטת רש"י בפ' רישו עדה"ת לא נפרד ממש ממעלתו ש-

⁶¹ להעיר מרש"י קרח (טו, ו) "כה"ג אחד . .

אף אני רוצה בכך".

⁶² להעיר ממשנ"ת בפרש"י (ס"פ תצוה) "המזבח מקודש לדברים הללו בלבד ולא לעבודה אחרת", דקטורת זרה ועולה שהקריבום על מזבח הפנימי דינם כאילו הקריבום במקום שאינו מקודש – ראה וזבחים כו, ב ובשטמ"ק שם. לקרש ח"ו ע' 185 הערה 42.

⁶³ להעיר דשם זרות מצינו בכ"מ לא רק ב"זר" כפשוטו, אלא גם בכהן העובד במחוסר בגדים (כנ"ל בפנים ובהערה 35): כהן היושב בשעת העבודה (וזבחים כג, ב). ובפרש"י שם ד"ה לא לישיבה, לגירסא שלפנינו. ועוד.

⁶⁴ תניא רפ"ז.

(59) זבחים קב, א.

⁶⁰ להעיר מראב"ע תשא (ל, יט בפי' הארוך) דמשה ה' רוחץ ידיו ורגליו בכל עת בואו אל אוהל מועד. ובפי' הקצר שם, "ורחצו אהרן ובניו ולא אחרים ובאלה פקודי משה עמהם כי הוא כהן הכהנים הגדולים והוא כיהן קודם אהרן".

⁶¹ להעיר ממשנ"ת במ"א (לקו"ש חכ"ג ע' 194 ואילך) שאף שבדרך כלל נשיאות בתורה ונשיאות דמלך הן שני גדרים נפרדים, הרי בנוגע למשה (ויהושע), נשיאותו כמלך היתה טפלה לנשיאותו בענין התורה, ולכן לא הוצרך משיחה. ע"ש.

במעמדם ו"תורה חדשה מאתי תצא"⁶⁷, ומשיח ילמד תורה את כל העם כולו⁶⁸, ו"לא" יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר⁶⁹ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(משיחות ש"פ תז"מ וש"פ בה"ב תשמ"ז)

קצתו ושמץ מנהו מרב טובו ואורו מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור⁶⁵].
שבעת המתאים צ"ל בכל אחד משר-
אל - ע"י המשה שבתוכו - מצב ש-
יעלה את עצמו למעלה אפילו מענין
העבודה והשירות בדוגמת כהונה, אלא
כולו יהי' מקושר ודבוק בדבר ה', תורה,
ע"ד "תורתו אומנתו", ועד כ"כ, שכל
ענינים אחרים, אפילו עניני קדושה, יהיו
(ע"ד עבודת לויים בדוכנם וישראל ב-
מעמדם) בגדר "זרות" אצלו.

ועיכ"ז ממהרים ביאת משיח צדקנו,
וכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל

67) ישעי' נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

68) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לק"ת

צו יז, א. שער האמונה פנ"ו.

69) ל' הרמב"ם סוף הל' מלכים.

70) ישעי' יא, ט.

65) ל' התניא פמ"ד (סג, א).

66) תניא פמ"ב.

ערב פסח

— ובפרט שלכאורה אינו סיום בדבר
טוב —

לאחרי כל סדר הקרבנות ולאחרי ה־
פרטים דרחיצת העזרה?

ב. וי"ל בזה בהקדים דיוק הלשון
בסדור אדה"ז שם לפני ה"סדר קרבן
פסח": ונשלמה פרים שפתינו ותפלת
מנחה היא במקום תמיד של בין ה־
ערביים ובזמן שביהמ"ק ה' קיים ה'־
הפסח נשחט אחר תמיד של בין ה־
ערביים כן ראוי לעסוק בסדר קרבן
פסח אחר תפלת המנחה ויאמר זה.

והנה בשל"ה (וכן נעתק בסידור ה־
אריז"ל) הלשון „ונשלמה פרים שפתינו
ע"כ תקנו אנשי כנסת הגדולה התפילה
כנגד התמידין ותפילת המנחה היא נגד
תמיד של בין הערביים. והנה בזמן בית
המקדש ה' הפסח נשחט אחר התמיד של
בין הערביים וכדי שישלמו פרים שפתי־
נו ראוי לעסוק בסדר קרבן פסח אחר
תפילת המנחה".

אבל אדה"ז השמיט התיבות „ע"כ
תקנו אנשי כנסת הגדולה התפילה כנגד
התמידין . . וכדי שישלמו פרים שפתי־
נו¹⁰. ויש לומר, שאין זה רק בשביל ה־
קיצור, אלא הוא שינוי בתוכן:

(8) הושע יד, ג.

(9) כמו שאומרים בסדר ק"פ בתחלתו. וראה
רמב"ם הל' ק"פ פ"א הי"ד.

(10) בסדר היום שם ליתא שהוא מטעם „ונשל־
מה פרים שפתינו", ושם הלשון „יתפלל מנחה שהוא
כנגד תמיד של בין הערביים ואחר כך יעסוק בענין
קרבן פסח שהיו עושים בזמן שביה קיים".

א. ב"סדר קרבן פסח" שהביא אדה"ז
בסידורו וכתב שיש לאומרו בערב פסח
אחר תפלת המנחה (שהוא ע"פ הנוסח
בס' סדר היום, והועתק בשל"ה ובסידור
האריז"ל) — מסיים „ואם" הפסח נמצא
טריפה לא עלה לו עד שמביא אחר¹¹.

וצ"ב: ב"סדר קרבן פסח" הנ"ל, לא
הובאו כל הפרטים בסדר הקרבנות, וב־
פרט דברים שאינם רגילים והווים בכל
שנה — ולמה הובא פרט זה „ואם הפסח
נמצא טריפה לא עלה לו כו"?

וביותר יוקשה: דין זה („אם הפסח
נמצא טריפה וכו'") חל תיכף לאחר שחי־
טה (וכלשון הרמב"ם „השוחט את הפסח
ונמצא בע"מ או טריפה הרי זה שוחט
אחר כו'"), ואינו „חלק" כ"כ שנסדר כאן
בסוף כל הדברים

(1) אלא שבכמה שינויים.

(2) במסכת פסחים שלו (קמב, א).

(3) סידור ר"ש מרשקוב, קול יעקב. וכן בסידור
האריז"ל — זאלקווא תקמ"א: סידור שתיקן ר' אשר
— לבוב תקמ"ח.

(4) כ"ה („ואם" באיני) בסדר היום דפוס ראשון,
של"ה וסידורי האריז"ל הנ"ל (מלבד סידור קול
יעקב). ובכמה דפוסים שלאח"ז בסדר היום הוא בלא
ואינו. ועצ"ע ובירור.

(5) בסדר היום מסיים „ואפילו מאה", וכן הועתק
בסידור קול יעקב שם. והוא ע"פ לשון הרמב"ם הל'
קרבן פסח ספ"א (תחילת לשונו נעתק לקמן בפנים).
אבל בשל"ה ושאר סידורי האריז"ל ליתא.

(6) ובס' יעביץ הקשה על כמה דברים שנשמטו
בנוסח זה, ולכן שינה הנוסח ונעתק בכמה סידורים
(וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים (בסדר
ק"פ) ביישוב קושיות העביץ).

(7) ספ"א דהל' קרבן פסח.